

Den esoteriska skogen

Det talas mycket om skogen nu. Utredning presenteras, vd sparkas, skövling fortgår. Filmer lanseras, DN skriver, LRF tycker synd om sina medlemmar. Protesterna växer.

Jag är själv en av de som protesterar, så gott jag kan. Jag diskuterar med markägare såväl som Skogs- och länsstyrelse, inventerar skogar, skriver debattartiklar tillsammans med likasinnade. Försöker läsa så mycket som möjligt om de många olika aspekterna av skog och skogsbruk, försöker förstå de stora sammanhangen lika väl som de små. Det är inte alltid helt enkelt.

Min egen ingång till skogen, bildligt och bokstavligt, låg alldeles vid huset där jag växte upp. Naturintresserade föräldrar tog med mig och min bror på svamp- och bärplockning, skidåkning, vandrande, fiskande. En stor del av mina barndomsminnen är därför på ett eller annat vis kopplade till skogen. Men det fanns också en annan ingång, av nästan metafysisk karaktär. Jag förnam den redan tidigt oerhört starkt, men det var inget jag talade om med mamma eller pappa. Kanske saknade jag orden för det.

Egentligen har jag nog inte heller nu tillgång till ord som kan beskriva vad jag här åsyftar. Måhända finns det en tanke med det – att det inte ska talas om, detta något som befinner sig just utom räckhåll men som samtidigt fångar in mig och omvandlar mig till något som är mindre människa än varelse.

Jag kommer att tänka på några rader i Peter Coyotes *Sleeping where I fall*, där författaren kontemplerar det smått menlösa i att försöka förklara ”the fuzzy mysteries of my world” för någon, i detta fall en Hells Angel, vars värld är av det mer konkreta slaget och kan definieras som en plats där ”a nine-sixteenths nut fits a nine-sixteenths bolt”.

Kanske befinner vi oss alla där emellanåt, i det mellanrum som bor mellan förståelse och total oförståelse, som ett stilla pendlande förhållningssätt till omgivningen? Kanske borde vi vid dessa tillfällen skjuta upp svårtydda kommunikativa försök om var vi just då befinner oss till en senare tidpunkt.

Men å andra sidan: jag hittar inte något om allt detta i de skogssamtal som nu pågår, och jag tror att det jag skriver om är viktigt. Möjligen kan man kalla det *den esoteriska skogen*.

Många av mina kamrater inom naturvården är gediget utbildade i ekologi och biologi. Andra saknar akademisk examen, men har ändå ungefär samma utgångspunkt – en sorts vetenskaplig nyfikenhet. Jag har också en sådan, men till mig kom den ganska sent, det var inte den som först lockade mig till naturen. Vad som drog mig ut i skogarna i de ljusa sommarnätterna var snarare att jag behövde en plats att befinna mig på som inte var *samhället*. Jag sökte det vilda, det opåverkade, en plats för riter och förbund med världsalltet. Jag sökte en fristad, fann en skog. Jag blev inte besviken. Men pappa var orolig, fruktade att min längtan bort var ett steg in i en eremitisk värld. På sätt och vis kom jag väl också med tiden att bli en eremit, men jag tror att salig far hade hunnit vänja sig vid - och förstå - det valet, innan han stilla vandrade vidare, bortom livet.

För snart 20 år sedan bodde jag under två somrar i ett tält just där skogen möter havet. Särskilt den första av dem var en magisk stund på jorden, där jag nästan i realtid kunde känna hur jag långsamt återuppstod ur mig själv, i en renare form.

Dagarna var långa, stilla, vackra, vigda åt läsning och vandrande. Om nätterna smög jag runt i skogen, satt vid de tre sammanbundna tjärnarna och svarade på tusentals fåglars sång med toner från min trumpet. När jag efter den första sommaren så småningom återvände till min lägenhet i staden satte jag mig ner och grät, av förtvivlan över att åter vara fast i något som för mig inte alls bar någon relevans. Året därpå flyttade jag ut på landet.

Den svenska landsbygden är inte sällan bebodd av mer eller mindre religiösa människor. Kyrkan i närmast belägna centralort besöks ofta av somliga, mindre frekvent av andra, men överlag tenderar

kanske religionen att snarare fungera som något som tas för givet, ett milt bakgrundsmummel, än något som syns eller hörs särskilt mycket. Åtminstone upplever jag att så är fallet i trakten där jag bor.

Själv tycker jag att gamla kyrkor är vackra och många av dem bär på en fascinerande historia, men jag sätter nästan aldrig min fot i någon av dem.

För mig representerar tro och religion på många vis det icke-mänskliga i människan, och jag förstår därför inte tanken med att de platser vigda åt just tron ska vara verk av mänskliga händer - det känns för världsligt, för stelbent och formfast. Som samlingslokaler för människor och mänskliga göranden är de säkerligen funktionella, men som rum för kommunikation med det abstrusa, det svårgreppbara, det oändliga, borde platser mindre begränsade av väggar och tak, av mänskliga idéer, vara mer passande.

Och på samma landsbygd som jag beskrev alldeles nyss finns den ibland ännu kvar, den otämjda, storslagna, gåtfulla gammelskogen. Där knäböjer jag på mosstället vid ån, vilandes i ljud som har föga med mänskligheten att göra, men desto mer med allt det andra som varit genom årmiljarderna. Där stryker jag över stammar och lågor, lyfter på funna fjädrar och stenar, lägger dem i mönster, ritar symboler; där talar jag med de hädangångna och minns mitt eget liv. Där kan jag sitta i dunklet och studera mina medvarelser när de studerar mig – haren som hoppar steg för steg genom gläntan tills den är helt nära och tittar mig rakt i ögonen. Kamrat, tycks den säga, du ser underlig ut, men du skrämmer mig inte.

Märkligt nog finner jag nästan aldrig spår efter andra människor som vandrat i skogarna i sådana syften. Jag funderar ibland på vad det gör med oss, när vi går genom våra liv utan att emellanåt förlora oss i mystik och samklanger, när det förkristna i våra själar helt förtryckts av de organiserade religionerna, vilka i sin tur sedan länge varit förlorarna i kampen mot den sekulära världen. På den kapitalistiska världsordningens löparbana springer vi så fort efter pengarna att inte ens Gud – i vilken form man än föredrar detta väsen – hänger med.

Spår av människan i skogarna är dock inte svåra att finna, men de är av annan karaktär än de schamanska eller hedniska avtryck jag saknar. Skogsmissbruket har skövlat oräkneliga sakrala rum, nu borta för alltid. Spåren efter skördare och skotare ligger som meterdjupa försänkningar genom landskapet, lätta att följa tillbaka till civilisationen där de heliga träden snart säljs på marknaden. Bit för bit för bit rycks marken bort under våra fötter, men de flesta av människorna märker inte alls att så sker. Djuren och växterna däremot, de trängs undan i de ständigt krympande hörnen och jag står ibland, allt oftare, med dem där, förtvivlad, rädd och oförstående över vad som pågår omkring oss.

Skulle något förändras i människans förhållningssätt till naturen, om den senare upphöjdes till något större och den förra lärde sig att förstå sin litenhet? Skulle den litenheten vara lättare att bära, skulle vår okunskap göra mindre skada, om vi någon gång om sänder vilade kinden mot skrovlig bark eller försänkte oss i en mörk sjö sent om natten? Om vi slet oss loss från kättingarna bara för en stund, ristade spår i vår hud som kartor över icke-civilisationen och sprang ikapp med skuggorna mellan träden? Jag vill gärna tro det. Ibland tror jag också att det är det enda som skulle kunna få oss att tillåta även andra världar än de mänskliga att ta plats.

Den elfte november i fjol gick jag runt i en skog jag känt länge. Det var sent på eftermiddagen, den snö som fallit tidigare var borta. I nästanmörkret fick jag gå långsamt för att inte fastna i grenar eller halka på den fuktiga mossan. Jag plockade på mig ting jag fann: några små av bäver väl gnagda trädbitar, ett par fjädrar. Runt halsen bar jag ett halsband jag gjort av ben och träpärlor. Fram och åter gick jag, till synes mållöst, men driven av något annat än mig själv. Så småningom satte jag mig ner på marken, placerade ut trädbitarna och fjädrarna. Pratade tyst, med en röst som lät uråldrig. Jag bad.

Den tolfte åkte jag upp till stan, där min styvfar låg döende. Jag gav honom en av trädbitarna, som

en talisman. Vi pratade om skog, han var en skogsman som ville annat än skogsbruket. Den trettonde var jag hemma i dimma och dis, satte vitlök. Den fjortonde åkte jag upp till stan på förmiddagen tillsammans med min bror. Ingen av oss visste att vår styvfar skulle dö inom några timmar.

Smärtan och sorgen är fortfarande stor, ofta våldsamt svår att bära. Men där ute i gammelskogen finns ännu något kvar av allt som var innan: min bön och trösten jag fann. Min styvfars minne bland stammar och kronor, där pappa sedan länge gjort sig bofast. Ungefär som att man kan spara saker i en ask, ta fram och titta på, förlora sig i, med den skillnaden att asken begränsas av sin storlek, medan skogen snarare kan tyckas oändlig. Den upplevda oändligheten, den dörren in till ett ytterligare större universum, kan vara något av de viktigaste vi små människopartiklar äger, ändå har vi nästan ingenting kvar av den. Ty skogarna är inte längre oändliga, de är uppdelade, sönderstyckade, ödelagda och alltmedan detta pågått och pågår, står människan blind i de tempel hon byggt åt sig själv för att prisa de gudar som hon berättar om i sina egna böcker.

Jag skrev redan tidigt i den här texten att det var svårt att finna ord för vad jag vill säga. Kanske borde jag inte ens ha försökt. Men nu, på sluttampen, kan en eventuell läsare välja att se på det på olika vis – som ett upprop till mystikerna, poeterna, enslingarna att lämna sina hålor för en stund och göra gemensam sak med biologerna, ekologerna, aktivisterna. Vad händer annars med de tempelsalar universum skapat åt alla på jorden levande varelser? Och likaså är det ett upprop till biologerna, ekologerna, aktivisterna att ibland tänka på att även den kosmiska andligheten är en rödlistad art, alltmer undanskuffad från sitt hem i naturen.

Jens Unosson
2021-02-01